

Toelichting aanvragen vrijstelling

Versie : 2v0
Datum : 07-07-2025

Capabel Onderwijs
Postbus 24066
3502 MB Utrecht
www.capabel.nl

Inhoudsopgave

1 Toelichting aanvragen vrijstelling	4
1.1 Belangrijke informatie vooraf	4
1.2 In ÉÉN keer alles aanvragen	4
1.3 Brondocument als bewijs	5
2 Zak/slaagbeslissing	6
3 Examenresultaten taal en rekenen	7
4 Soorten diploma's/certificaten en mogelijke vrijstelling	8
5 Uitzonderingen	10
5.1 Nederlandse taal in de kinderopvang/voorschoolse educatie	10
5.2 Examinering bij externe exameninstelling of -organisatie	11
6 Overige informatie	12
6.1 Aanvraag afgewezen: examen doen	12
6.2 Vrijstelling beroepsgericht examen: lessen volgen en BPV-uren maken	12
6.3 Vrijstelling keuzedeelexamen: lessen volgen en BPV-uren maken	12
6.4 Vrijstelling taal- en/of rekenexamen: geen lessen volgen	12
6.5 Vrijstelling toegekend: eerder resultaat telt mee	12
6.6 BPV-uren opleiding Mbo-Verpleegkunde	13

Wijzigingen

Datum	Versie	Betreft	Wijziging
1 december 2024	1v1	Paragraaf 6.4	Toevoeging paragraaf 6.4 Vrijstelling taal- en/of rekenexamen: geen lessen volgen
20 maart 2025	1v2	Paragraaf 1.2	Verruiming van de aanvraagperiode
		Paragraaf 5.1	Wijziging in verband met de taaleis Wet IKK
07 juli 2025	2v0	Paragraaf	Wijziging taaleis OWA

1 Toelichting aanvragen vrijstelling

In deze toelichting lees je alle informatie die je nodig hebt als je een vrijstelling voor één of meer examens/examenonderdelen wilt aanvragen. Lees de informatie goed door voordat je het online aanvraagformulier invult.

Let op! Je hebt geen recht op een vrijstelling. De examencommissie beoordeelt jouw aanvraag en beslist of de vrijstelling voor een examen(onderdeel) wel of niet wordt toegekend. De commissie doet dit op grond van wet- en regelgeving en het beleid. Zorg er dus voor dat je aanvraag volledig is en de juiste bewijsstukken bevat.

1.1 Belangrijke informatie vooraf

Aanvraagtermijn	Je moet een vrijstelling <u>vóór de laatste (10e) lesdag van je eerste lesblok</u> (volgens rooster) aanvragen.
Eén aanvraag mogelijk	Je kunt maar één aanvraag voor vrijstellingen indienen. Wil je voor meerdere examens/examenonderdelen een vrijstelling aanvragen? Dan doe je dit in één aanvraag.
Besluit/aanvullende bewijslast	Ontbreekt er bewijslast bij je aanvraag? Wij vragen maximaal één keer aanvullende bewijslast bij je op. Reageer je niet binnen 10 werkdagen ? Dan vervalt je aanvraag.
Communicatie via MijnCapabel-e-mail	Wij sturen een verzoek om aanvullend bewijs/het besluit naar je MijnCapabel-e-mail. Stuur daarom je aanvraag pas in als je toegang hebt tot deze e-mail.
Geldigheid	Toegekende vrijstellingen zijn maximaal geldig tot 3 jaar na de startdatum van je opleiding.
Wet- en regelgeving	Bij wijzigingen in de wet- en regelgeving kan een vrijstelling vervallen. Je moet voldoen aan de op het moment van diplomering geldende diplomavereisten.
Intrekken van een vrijstelling	Als achteraf blijkt dat een vrijstelling onterecht is afgegeven, kan de examencommissie besluiten deze vrijstelling in te trekken.
Resultaat op diploma	Heb je een vrijstelling? Het eerder behaalde resultaat wordt bij vrijstelling geregistreerd als examenresultaat in je huidige opleiding.

1.2 In ÉÉN keer alles aanvragen

Je kunt **ÉÉN** aanvraag voor vrijstelling insturen. Dit kan vóór de laatste (10e) lesdag van je eerste lesblok (volgens rooster). Wil je meerdere vrijstellingen aanvragen? Dan doe je dit in één aanvraag.

Stuur je toch meerdere aanvragen in? Wij nemen alleen de eerste aanvraag in behandeling.

1.3 Brondocument als bewijs

Je moet bewijzen dat je in aanmerking kunt komen voor een vrijstelling. Hiervoor stuur je een 'brondocument' mee: een geldig en door een examencommissie afgegeven document.

Het brondocument komt [uit DUO](https://duo.nl/particulier/uittreksel)¹ en is voorzien van een echtheidskenmerk, een blauwe balk:

Een digitaal uittreksel is een pdf-document. De pdf heeft een blauwe balk met een zogenaamde digitale handtekening. Aan de blauwe balk is te zien dat het een geldig en ongewijzigd document is, uitgegeven door DUO.

^ Geen blauwe balk

De blauwe balk is alleen te zien op een computer (Windows of Apple), niet op een mobiele telefoon of tablet. U kunt uw diploma wel downloaden op een mobiele telefoon of tablet en daarna per e-mail naar een computer sturen. De blauwe balk is daar dan wel zichtbaar.

Zorg dat u het uittreksel in een recente versie van Adobe Reader opent. Wordt u gevraagd om de lijst met vertrouwde certificaten bij te laten werken? Klik dan op OK.

Informatie van DUO

De examencommissie beoordeelt de aanvraag op basis van de aangeleverde brondocumenten.

Alleen de volgende brondocumenten zijn relevant voor het beoordelen van een vrijstelling:

- Havo-diploma/-certificaat*
- Vwo-diploma/-certificaat*
- Vavo-certificaat*
- Mbo-diploma/-verklaring*
- Vmbo-diploma* (let op: slechts in uitzonderlijke situaties leidt een vmbo-diploma/-resultaat tot een vrijstelling. Kijk eerst goed naar de tabel op bladzijde 4).
- Voor een vrijstelling Burgerschap: een bewijs waaruit blijkt dat eerder op het mbo is voldaan aan de inspanningsverplichting. Dit bewijs moet door (een lid van) de examencommissie zijn ondertekend.

*inclusief de officiële resultatenlijst

¹ <https://duo.nl/particulier/uittreksel>

2 Zak/slaagbeslissing

Het uitgangspunt voor het verlenen van een vrijstelling is de zak/slaagbeslissing zoals geldt op het moment van diplomering. De onderstaande tabel is gebaseerd op de zak/slaagbeslissing die geldt op het moment dat deze toelichting is geschreven (juli 2025). Als de zak/slaagbeslissing tussentijds (wettelijk) wijzigt, dan kan de examencommissie een verleende vrijstelling intrekken. De commissie informeert jou hierover.

Beroepsgericht (kwalificatie)	
Mbo-2, -3 en -4	De zak/slaagbeslissing staat in de actuele examenwijzer van je opleiding.
Taal en rekenen	
Mbo-2	Minimaal eindcijfer Nederlandse taal en rekenen 6 en 5*
Mbo-3	Minimaal eindcijfer Nederlandse taal en rekenen 6 en 5*
Mbo-4	Minimaal eindcijfer Nederlandse taal, Engels en rekenen een 6, 6 en 5*
<i>*In willekeurige volgorde</i>	
Keuzedelen	
Mbo-2, 3 en 4	Het gemiddelde resultaat van de keuzedelen is tenminste 6*
	Tenminste de helft van de keuzedelen is behaald met 6*
	Het laagste resultaat is minimaal 4
<i>*Is het resultaat in het brondocument een 'voldoende' of 'goed'? Dan wordt dit resultaat in het geval van een vrijstelling vertaald naar respectievelijk een '6' of een '8'.</i>	
Loopbaan	
Mbo-2, -3 en -4	Voor loopbaan wordt geen vrijstelling verleend
Burgerschap	
Mbo-2, -3 en -4	Resultaat 'behaald' per dimensie (4) Burgerschap

Burgerschap voor studenten van 30 jaar of ouder

Als je bij aanvang van je huidige opleiding 30 jaar of ouder bent en je toont door het behalen van instaptoetsen aan dat je de inhoud van de vier dimensies burgerschap beheerst, is het mogelijk om vrijstelling per behaalde dimensie te verkrijgen. De toetsen worden als je 30 jaar of ouder bent bij de start van je opleiding automatisch aangeboden in MijnCapabel. Je hoeft dit niet aan te vragen.

- Als per dimensie de afzonderlijke toetsresultaten 6 of hoger zijn, krijg je voor die dimensie vrijstelling.
- Je hebt per toets één poging.
- Er is uitsluitend vrijstelling mogelijk per dimensie.
- Als een van de toetsresultaten binnen een dimensie lager is dan 6, wordt voor die dimensie geen vrijstelling verleend.
- Voor de dimensies waar je geen vrijstelling voor krijgt, volg je het programma en maak je de portfolio('s) en lever je deze in.

Let op! De toetsen zijn uitsluitend 30 dagen na de startdatum van je opleiding toegankelijk en te maken. Na 30 dagen vervalt deze mogelijkheid.

3 Examenresultaten taal en rekenen

Een resultaat voor een gemaakt examen is een vereiste om aan de zak/slaagbeslissing te voldoen. Een eerder behaald gelijkwaardig examenresultaat kan grond zijn om een vrijstelling voor een examen/examenonderdeel te verlenen. Hieronder staat een overzicht van de te behalen examenresultaten voor taal en rekenen.

Examens Nederlandse taal te behalen bij mbo-2, 3 en 4		
Centraal examen	Lezen en luisteren	Nederlandse taal geheel
Instellingsexamen	Spreken	
	Gesprekken voeren	
	Schrijven	
Examens Engels te behalen bij mbo-4		
Centraal examen	Lezen en luisteren	Engels geheel
Instellingsexamen	Spreken	
	Gesprekken voeren	
	Schrijven	
Instellingsexamen rekenen te behalen bij mbo 2, 3, en 4		
Mbo-2	Rekenen mbo 2	
Mbo-3	Rekenen mbo 3	
Mbo-4	Rekenen mbo 4	

Afzien van een vrijstelling 'geheel'

Heb je een vrijstelling voor Nederlands of Engels als geheel, dus voor alle onderdelen, en besluit je af te zien van het gebruik van deze vrijstelling om alsnog examen te doen voor een of meerdere onderdelen? Dan vervalt de vrijstelling ook in zijn geheel. Je kunt dus niet voor een of meer losse onderdelen afzien van een vrijstelling als geheel. Je benut de vrijstelling als geheel, of je ziet hier in het geheel van af.

4 Soorten diploma's/certificaten en mogelijke vrijstelling²

Havo-, vwo-, vavo-diploma/certificaat	Nederlandse taal - Nederlandse taal (geheel) - Eindcijfer minimaal 5
	Engels - Engels (geheel) - Eindcijfer minimaal 5
	Rekenen - Rekentoets met aanduiding 3F behaald - Cijfer minimaal 5
	(eind)Cijfer brondocument wordt overgenomen voor berekening zak/slaagbeslissing mbo-diploma
	Datum brondocument - Nederlandse taal 1 augustus 2013 of later - Engels 1 augustus 2009 of later - Bij een diploma behaald in schooljaar 2019/2020 is alleen het schoolexamen luisteren (Covid-maatregelen) van toepassing.
	Keuzedelen, beroepsgericht, burgerschap geen vrijstelling mogelijk
Hbo-, wo-diploma/certificaat	Geen enkele vrijstelling mogelijk
Vmbo-diploma	Rekenen - Rekentoets met aanduiding 3F behaald - Cijfer minimaal 5
	Nederlandse taal - Nederlandse taal (geheel) als examen behaald op havoniveau (3F) - Eindcijfer minimaal 5
	Engels - Engels (geheel) als examen behaald op havoniveau (B1) - Eindcijfer minimaal 5
	(eind)Cijfer brondocument wordt overgenomen voor berekening zak/slaagbeslissing mbo-diploma
	Datum brondocument: niet ouder dan 5 jaar
	Keuzedelen, beroepsgericht, burgerschap geen vrijstelling mogelijk

² Als de examens worden afgenomen door een externe exameninstelling dan bepaalt de exameninstelling de vrijstellingsregeling.

Mbo-diploma, -certificaat of -verklaring	Nederlandse taal - geheel ▪ Zelfde niveau (2F voor mbo-2 en mbo-3; 3F voor mbo-4) of hoger behaald ▪ Uitzondering: als pedagogisch medewerker kinderopvang of gespecialiseerd pedagogisch medewerker alleen vrijstelling als eerder 3F behaald met voor de vaardigheden lezen/luisteren, spreken, gesprekken voeren tenminste een 5,0 per onderdeel en het gemiddelde van deze onderdelen een 5,5 is. ▪ Eindcijfer minimaal 5
	Nederlandse taal - onderdeel (als 'geheel' niet mogelijk is) ▪ Onderdeel op zelfde niveau (2F of 3F) of hoger behaald ▪ Cijfer onderdeel minimaal 6
	Engels - geheel ▪ Zelfde niveau (A2/B1) of hoger behaald ▪ Eindcijfer minimaal 5
	Engels - onderdeel (als 'geheel' niet mogelijk is) ▪ Onderdeel op zelfde niveau A2/B1 of hoger behaald ▪ Cijfer onderdeel minimaal 6
	Rekenen ▪ Behaald op minimaal zelfde niveau of hoger (2F, 3F, mbo-rekenniveau 2, 3 of 4 ▪ Cijfer minimaal 5
	Burgerschap Brondocument moet door (een lid van) de examencommissie zijn ondertekend.
	Keuzedeel ▪ De code van het keuzedeel is actueel ▪ Het keuzedeel komt voor in het aanbod van (alle) keuzedelen bij Capabel Onderwijs ▪ Het keuzedeel heeft geen ondoelmatige overlap met de kwalificatie ▪ Het keuzedeel is eerder afgerond met tenminste 6 of voldoende
	Beroepsgericht ▪ De code van de kwalificatie is identiek ▪ Het examenresultaat bevat eenzelfde werkproces en/of kerntaak aanduiding als de huidige aanduiding ▪ Het examenresultaat is tenminste voldoende of zes
	Datum brondocument: ▪ Nederlandse taal 2F: 1 augustus 2015 of later ▪ Nederlandse taal 3F: 1 augustus 2014 of later ▪ Engels: 1 augustus 2016 of later ▪ Burgerschap: niet langer dan 5 jaar geleden

5 Uitzonderingen

5.1 Nederlandse taal in de kinderopvang/voorschoolse educatie

Per 1 januari 2025 geldt een hogere taaleis Nederlands. De taaleis in de kinderopvangbranche gaat over Nederlandse taal, de onderdelen spreken, gesprekken voeren en luisteren. Deze moet je behalen op niveau 3F. In de voorschoolse educatie geldt dit voor de onderdelen spreken, gesprekken voeren, lezen en luisteren.

De vereisten zijn:

- **Kinderopvang:** het gemiddelde van het centraal examen (lezen/luisteren) en de onderdelen spreken en gesprekken voeren van het instellingsexamen op 3F is tenminste 5,5 en per onderdeel (lezen/luisteren, spreken en gesprekken voeren) tenminste een 5,0.
- **Voorschoolse educatie:** het gemiddelde van het centraal examen (lezen/luisteren) en de onderdelen spreken en gesprekken voeren van het instellingsexamen op 3F is tenminste 5,5 en per onderdeel (lezen/luisteren, spreken en gesprekken voeren) tenminste een 5,0.

De opleiding **Pedagogisch medewerker kinderopvang** is een mbo-opleiding niveau 3. Het referentieniveau Nederlandse taal bij een mbo-3-opleiding is 2F. De taaleis in de kinderopvang vanaf 1 januari 2025 is bij de opleiding Pedagogisch medewerker kinderopvang hoger dan bij andere mbo-3 opleidingen. Er zijn minimumvereisten aan de resultaten voor onderdelen Nederlandse taal gesteld.

De opleiding **Gespecialiseerd pedagogisch medewerker** is een mbo-opleiding niveau 4. Het referentieniveau Nederlandse taal bij een mbo-4 opleiding is 3F. Er zijn minimumvereisten aan de resultaten voor onderdelen Nederlandse taal gesteld.

Crebo	Opleiding	Niveau	Vaardigheid	Minimumeis	
PMK 25696 GPM 25697	Taaleis branche kinderopvang	3F	Lezen/luisteren (COE)	5,0	5,5 gem.
			Spreken	5,0	
			Gesprekken voeren	5,0	
	Taaleis voorschoolse educatie		Lezen/luisteren (COE)	5,0	5,5 gem
			Spreken	5,0	
			Gesprekken voeren	5,0	

Ben je een student aan de opleiding **Onderwijsassistent** en wil je gaan werken in de kinderopvang of de voorschoolse educatie? Dan gelden dezelfde vereisten.

De examencommissie adviseert je om geen vrijstelling aan te vragen als je niet per onderdeel de behaalde 5,0 op niveau 3F en eindcijfer 5,5 Nederlandse taal kan aantonen.

Vanaf 1 augustus 2025 geldt voor de opleiding Onderwijsassistent geen verhoogde taaleis Engels meer. Voor studenten die vóór deze datum met hun opleiding zijn gestart, blijft de verhoogde taaleis Engels wel van kracht. Voor deze groep studenten is niveau B1 voor de instellingsexamens Schrijven, Spreken en Gesprekken voeren van toepassing.

5.2 Examinering bij externe exameninstelling of -organisatie

Als het beroepsgerichte examen door of bij een externe exameninstelling wordt afgenomen, besluit deze exameninstelling over de toekenning of afwijzing van jouw aanvraag voor vrijstelling. Dit geldt onder andere voor de examens Beveiliging door SVPB of voor Kok door SVH. Op de website van de externe exameninstelling vind je meestal de informatie over vrijstellingsmogelijkheden.

De procedure is dan als volgt:

- Je vraagt de vrijstelling aan bij de examencommissie van Capabel Onderwijs.
- Capabel Onderwijs stemt, waar nodig, af met de externe exameninstelling.
- De externe exameninstelling neemt het besluit.
- De examencommissie van Capabel Onderwijs registreert het besluit en informeert je hierover.

De bewijslast is afgegeven en ondertekend door de examencommissie van de exameninstelling:

- een kopie van je diploma of certificaat waaruit (actuele) bekwaamheid blijkt van kennis, kunde, vaardigheden en houding in relatie tot je huidige opleiding.
- een kopie van de resultaten- of cijferlijst waaruit blijkt dat je voor het examen(onderdeel) waarvoor je vrijstelling aanvraagt, tenminste een voldoende of 6 hebt behaald.

6 Overige informatie

6.1 Aanvraag afgewezen: examen doen

Is je aanvraag voor vrijstelling van een beroepsgericht examen afgewezen, maar voldoe je volgens je praktijkbegeleider aan het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar? Dan kun je (vervroegd) examen afleggen. Om het examen af te leggen, moet je voldoen aan de voorwaarden (zie de examenwijzer van je opleiding).

6.2 Vrijstelling beroepsgericht examen: lessen volgen en BPV-uren maken

Heb je een vrijstelling voor een examen? Dan volg je wel de lessen en maak je wel je BPV-uren. Je moet aan de diplomavereiste BPV-uren kwalificatie voldoen. Hiervoor heb je géén vrijstelling. Je moet immers op basis van de mbo-regels je beroepsvaardigheden onderhouden.

6.3 Vrijstelling keuzedeelexamen: lessen volgen en BPV-uren maken

Heb je een vrijstelling voor een keuzedeelexamen? Dan hoeft je geen lessen te volgen en maak je **wel** je BPV-uren. Je moet aan de diplomavereiste BPV-uren keuzedelen voldoen. Je moet immers op basis van de mbo-regels je beroepsvaardigheden onderhouden.

6.4 Vrijstelling taal- en/of rekenexamen: geen lessen volgen

Heb je een vrijstelling voor alle examenonderdelen Nederlandse taal? Dan hoeft je de lessen Nederlandse taal niet te volgen.

Heb je een vrijstelling voor alle examenonderdelen Engels? Dan hoeft je de lessen Engels niet te volgen.

Heb je vrijstelling voor het rekenexamen? Dan hoeft je de lessen rekenen niet te volgen.

6.5 Vrijstelling toegekend: eerder resultaat telt mee

Voor het behalen van je diploma of certificaat moet je voldoen aan de zak/slaagbeslissing die geldt op het moment van diplomering. Een vrijstelling kan hier onderdeel vanuit maken. Het eerder behaalde resultaat wordt bij vrijstelling geregistreerd³ als examenresultaat in je huidige opleiding. Het eerder behaalde resultaat (voldoende/goed/cijfer) weegt dus mee in de besluitvorming voor de diplomering (berekening van de kerntaak) van je huidige opleiding. Op de resultatenlijst wordt 'vrijstelling' vermeld en zo mogelijk het (eerder) behaalde resultaat, bij uitstroom met een diploma.

³ Een externe exameninstelling kan anders besluiten. Een vrijstelling kan bijvoorbeeld altijd gewaardeerd worden met een 6 of uitsluitend geregistreerd worden als vrijstelling (geen specifiek resultaat), ongeacht het eerdere resultaat. Dit kan bepalend zijn bij een eventuele vrijstellingsaanvraag die je doet in de toekomst. Alleen een specifiek resultaat kan leiden tot een vrijstelling. Capabel Onderwijs volgt hierin het beleid van de externe exameninstelling.

6.6 BPV-uren opleiding Mbo-Verpleegkunde

Voor de opleiding Mbo-Verpleegkundige kan gedeeltelijk vrijstelling worden verleend voor de BPV. Deze vrijstelling hoef je *niet* aan te vragen, maar wordt individueel aan je toegekend op basis van de bewijstukken die je hebt meegestuurd bij je inschrijving. Je wordt bij Capabel Onderwijs uitsluitend toegelaten tot de opleiding Mbo-Verpleegkundige als je in het bezit bent van een diploma Verzorgende-IG en relevante werk- en/of stage-uren. Nadere informatie over de vrijstelling voor deze opleiding staat in het document *Toelating tot de opleiding Mbo-Verpleegkundige* dat aspirant-studenten ontvangen bij hun aanmelding voor de opleiding.